

el davantal de pere calders

Desperta ferro!

En Joaquim Soler, un dels amics que aprecio més tot i el poc que ens veiem, venia a dir en el seu Mosaic del dilluns, dia 3 de juliol, que som incoherents i atrabiliaris en una qüestió que ha servit en ocasions per provar de fixar actituds: la traducció dels cognoms a l'altra llengua cooficial, o mantenir-los en la forma

genuïna del nostre idioma, que també és (amb perdó) cooficial. A darreries de la llarga nit de les prohibicions, es va implantar una moda que va fer fortuna. O com si diguéssim, més modestament, era una mena de riquesa com la dels pobres que fan torrades de Santa Teresa per aprofitar el pa del dia abans. Els catalanistes que s'avenien a publicar en castellà signaven amb el seu nom de pila en català. Emparant-me en el meu vici d'il·lustrar amb acudits universals les elucubracions que em permeto de fer, recordo aquella historieta anglesa que parla d'un marit que torna inesperadament a casa i sorprèn la seva dona en braços d'un amant, justament en ple dormitori conjugal. A desgrat de la profunda humiliació (sense esmentar el disgust corresponent), el marit enganyat no diu ni un mot: contempla l'escena durant un instant, torna a tancar la porta de l'habitació i se'n va escales avall, buscant la sortida. Al rebedor, veu en el paraigüer el paraigua del seu rival i se li acut —per un estrany retop de la flegma britànica— una venjança terrible: agafa el paraigua de l'enemic, la puntera amb una mà i el mànec amb l'altra, i l'esbotza, amb un

cop fort sobre la cuixa. Tot seguit, somriu diàbolicament i se'n va de casa. Cal afegir que fora plou a bots i barrals. Potser no s'hi veurà la relació que jo hi trobo, però em passa que això de firmar en català escrits en castellà no em sembla prou reparador, de la mateixa manera que fer malbé un paraigua no pot servir de pedaç per arreglar cap honor avariats.

Que consti que em sabia molt de greu ofendre ningú, perquè estic segur de la bona fe en la majoria de les opinions que m'he pres la llibertat de judicar. Si m'he decidit a esmentar-ho és perquè la llengua catalana travessa una situació estranya, contradictòria, voltada d'amenaques que poden abocar-la a grans perills. I, ahora, compta amb unes oportunitats favorables.

Angunieja la desorientació actual, la falta d'autoritats que es pronuncin sobre les diverses iniciatives i propostes. M'afanyo a aclarir que em refereixo a una autoritat derivada dels coneixements. I repeteixo que considero que tot es fa a fi de bé, però no cal pas que remarqui que el desori es va convertint en un autèntic embolic. A mi m'ha passat fa poc que, en advertir a una persona amiga que era incorrecte qualificar d'embobada una multitud que donava una fervorosa benvinguda a un personatge fa-

mós, el meu interlocutor em va ensenyar triomfalment un diari català, editat en català, on apareixia la paraula que jo l'hi objectava. El diari, es digui el que es vulgui, encara té un gran poder de convicció per resoldre polèmiques, sense que calgui engaltar gaire.

Què ens deu ocórrer? Tenim eximis filòlegs, il·lustres lingüistes, correctors excel·lents... Però és com si s'hagués produït una renúncia general d'obligacions dins la competència de cadascú. Ara es parla de la reorganització, dotant-lo de més recursos, de l'Institut d'Estudis Catalans, i tant de bo que sigui així, tan aviat i tan a fons com sigui possible.

He dit que tenim correctors molt bons, i quant al tracte que jo hi tinc em plau de ratificar-ho des d'aquestes pàgines. Sempre que m'han esmenat alguna cosa, ha estat per arreglar-la. Per això tinc, de tant en tant, sorpreses tan grosses com la que em va donar una carta publicada a la Bústia del dia 4 del mes actual. Es referia al programa de ràdio L'Orquestra, i el comunicant deia que s'ho passava bé... "amb la veu fumeta de l'amic Lorés, tan càustic com sempre, la socarroneria d'en Tísner, l'encertada apreciació amb el simpàtic accent de la Isabel...". Com s'ho deu haver fet aquesta socarroneria per esquitllar tots els controls? M'imagino que en Tísner es devia quedar esgarriat.

Pere Calders